

EUROPSKA UNIJA

EUROPSKI PARLAMENT

VIJEĆE

**Bruxelles, 30. lipnja 2021.
(OR. en)**

2020/0100 (COD)

PE-CONS 33/21

**ECOFIN 415
CLIMA 99
REGIO 62
FIN 342
ENV 288
ENER 165
COMPET 330
CADREFIN 227
CODEC 655**

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

**Predmet: UREDBA EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o instrumentu za
kreditiranje u javnom sektoru u okviru mehanizma za pravednu tranziciju**

UREDBA (EU) 2021/...
EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od ...

o instrumentu za kreditiranje u javnom sektoru u okviru mehanizma za pravednu tranziciju

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 175.
treći stavak i članak 322. prvi stavak,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Revizorskog suda¹,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora²,

nakon savjetovanja s Odborom regija,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom³,

¹ SL C 373, 4.11.2020., str. 1.

² SL C 429, 11.12.2020., str. 240.

³ Stajalište Europskog parlamenta od 24. lipnja 2021. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od

budući da:

- (1) Komisija je 11. prosinca 2019. donijela Komunikaciju naslovljenu „Europski zeleni plan”, u kojoj je izrađen plan kojim se utvrđuju nova strategija rasta za Europu i ambiciozni ciljevi za borbu protiv klimatskih promjena i zaštitu okoliša. U skladu s ciljem ostvarenja klimatskog cilja Unije za 2030., kako je utvrđen u Uredbi (EU) 2021/... Europskog parlamenta i Vijeća¹⁺, i postizanja klimatske neutralnosti u Uniji na djelotvoran i socijalno pravedan način najkasnije do 2050., u europskom zelenom planu najavljen je mehanizam za pravednu tranziciju kojim se trebaju pružiti sredstva za suočavanje s izazovima procesa tranzicije prema ostvarenju klimatskog cilja Unije za 2030. i cilja klimatske neutralnosti u Uniji do 2050., a da se pritom nikoga ne zapostavi. Najranjivije regije i osobe najviše su izložene štetnim učincima klimatskih promjena i uništavanja okoliša. Tranzicija prema klimatski neutralnom gospodarstvu izvor je novih gospodarskih mogućnosti i ima znatan potencijal za otvaranje radnih mjesta, posebno na područjima koja trenutačno ovise o fosilnim gorivima. Ujedno može doprinijeti većoj energetskej sigurnosti i otpornosti. Međutim, na područjima na kojima se odvija intenzivan proces dekarbonizacije i koja su već oslabljena uslijed negativnih gospodarskih i socijalnih učinaka krize uzrokovane bolešću COVID-19, tranzicija bi također mogla izazvati kratkoročne socijalne i gospodarske troškove.

¹ Uredba (EU) 2021/... Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredbi (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Europski zakon o klimi”) (SL ...).

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 27/21 (2020/0036(COD)), a u bilješku umetnuti broj, datum i upućivanje na SL za tu uredbu.

- (2) Za upravljanje tranzicijom bit će potrebne znatne strukturne promjene, i na nacionalnoj i na regionalnoj razini. Kako bi bila uspješna, tranzicija treba smanjiti nejednakosti, stvoriti neto učinak na zapošljavanje uz nova, visokokvalitetna radna mjesta te treba biti pravedna i društveno prihvatljiva za sve i pritom jačati konkurentnost. U tom je pogledu od ključne važnosti da se područjima na koja je tranzicija najnegativnije utjecala, osobito regijama u kojima se rudari ugljen, može pružiti potpora za diversifikaciju i revitalizaciju njihovih lokalnih gospodarstava te za stvaranje održivih mogućnosti za zapošljavanje pogođenih radnika.
- (3) Komisija je 14. siječnja 2020. donijela Komunikaciju naslovljenu „Plan ulaganja za održivu Europu – Plan ulaganja za europski zeleni plan”, u kojoj je predložila mehanizam za pravednu tranziciju usmjeren na regije i sektore na koje je zbog njihove ovisnosti o fosilnim gorivima, kao što su ugljen, treset i naftni škriljavac, ili zbog njihove ovisnosti o industrijskim procesima s visokim emisijama stakleničkih plinova tranzicija najviše utjecala, no imaju manji kapacitet za financiranje potrebnih ulaganja.
- Uspostava mehanizma za pravednu tranziciju potvrđena je i u zaključcima Europskog vijeća od 21. srpnja 2020. Mehanizam za pravednu tranziciju sastoji se od tri stupa: Fonda za pravednu tranziciju (FPT) koji se provodi u okviru podijeljenog upravljanja, posebnog programa za pravednu tranziciju u okviru programa InvestEU i instrumenta za kreditiranje u javnom sektoru koji služi za mobilizaciju dodatnih ulaganja u dotične regije. S pomoću ta tri stupa pruža se dodatna potpora navedenim regijama u cilju poticanja tranzicije prema klimatski neutralnom gospodarstvu Unije do 2050.

- (4) Radi boljeg programiranja i provedbe FPT-a treba uspostaviti teritorijalne planove za pravednu tranziciju, u kojima se utvrđuju ključni koraci i vremenski okvir procesa tranzicije te identificiraju područja na koja je najnegativnije utjecala tranzicija prema klimatski neutralnom gospodarstvu i koja imaju manji kapacitet za suočavanje s izazovima povezanim s tranzicijom. Teritorijalne planove za pravednu tranziciju treba izrađivati u suradnji s relevantnim lokalnim i regionalnim tijelima i u njihovoj izradi trebaju sudjelovati svi relevantni partneri u skladu s člankom 8. Uredbe (EU) 2021/... Europskog parlamenta i Vijeća¹⁺. U skladu s člankom 24. te uredbe može ih se izmijeniti zajedno s odgovarajućim programima koji se podupiru iz FPT-a, kako bi se uključila nova područja na koja bi snažno utjecala tranzicija na način koji nije bio predviđen u trenutku njihova izvornog donošenja.

¹ Uredba (EU) 2021/... Europskog parlamenta i Vijeća od ... o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL ...).

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 47/21 (2018/0196(COD)), a u bilješku umetnuti broj, datum i upućivanje na SL za tu uredbu.

- (5) Trebalo bi uspostaviti instrument za kreditiranje u javnom sektoru („Instrument”). Instrument je treći stup mehanizma za pravednu tranziciju i namijenjen je podupiranju ulaganja koja provode subjekti javnog sektora, s obzirom na ključnu ulogu koju javni sektor ima u rješavanju nedostataka na tržištu. Takva bi ulaganja trebala ispunjavati razvojne potrebe koje proizlaze iz izazova povezanih s tranzicijom opisanih u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju koje je odobrila Komisija. Aktivnosti predviđene za potporu u okviru Instrumenta trebale bi biti usklađene s aktivnostima koje se podupiru u okviru drugih dvaju stupova mehanizma za pravednu tranziciju te ih nadopunjavati. Instrument bi trebalo uspostaviti na razdoblje od sedam godina kako bi se njegovo trajanje uskladilo s razdobljem višegodišnjeg financijskog okvira od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027. („VFO za razdoblje 2021.–2027.”) utvrđenog u Uredbi Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093¹.

¹ SL L 433 I, 22.12.2020., str. 11.

- (6) Kako bi se povećale kohezija i gospodarska diversifikacija područja na koja je utjecala tranzicija, Instrumentom bi se trebao obuhvatiti širok spektar održivih ulaganja, pod uvjetom da se takvim ulaganjima doprinosi ispunjavanju razvojnih potreba tih područja uzrokovanih tranzicijom prema ostvarenju klimatskog cilja Unije za 2030., kako je utvrđen u Uredbi (EU) 2021/...⁺, i klimatske neutralnosti u Uniji najkasnije do 2050., kako je opisano u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju. Kako bi se poboljšala djelotvornost Instrumenta, njime bi se trebalo moći podupirati prihvatljive projekte čija je faza provedbe započela prije nego što su korisnici Instrumenta podnijeli zahtjev. Instrumentom se ne bi trebala podupirati ulaganja koja obuhvaćaju bilo koju od aktivnosti koje su izuzete u skladu s člankom 9. Uredbe (EU) 2021/... Europskog parlamenta i Vijeća¹⁺⁺, ali bi se mogla podupirati ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora te zelenu i održivu mobilnost, uključujući promicanje zelenog vodika, učinkovite mreže centraliziranog grijanja, javna istraživanja, digitalizaciju, okolišnu infrastrukturu za pametno gospodarenje otpadom i upravljanje vodama, te bi se mogle podupirati mjere u području održive energije, mjere energetske učinkovitosti i mjere integracije, uključujući obnove i prenamjene zgrada, obnovu i regeneraciju gradova, tranziciju na kružno gospodarstvo te obnovu i dekontaminaciju zemljišta i ekosustava, uzimajući u obzir načelo „onečišćivač plaća”, bioraznolikost kao i usavršavanje i prekvalifikaciju, osposobljavanje i socijalnu infrastrukturu, uključujući ustanove za skrb i socijalne stanove.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 27/21 (2020/0036(COD)).

¹ Uredba (EU) 2021/... Europskog parlamenta i Vijeća od ... o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju (SL ...).

⁺⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 5/21 (2020/0006(COD)), a u bilješku umetnuti broj, datum i upućivanje na SL za tu uredbu.

- (7) Razvoj infrastrukture mogao bi također obuhvaćati prekogranične projekte i rješenja koji dovode do veće otpornosti na ekološke katastrofe, osobito one koje postaju ozbiljnije uslijed klimatskih promjena. Trebalo bi dati prednost sveobuhvatnom ulagačkom pristupu, posebno za područja s većim tranzicijskim potrebama. Mogla bi se podupirati i ulaganja u druge sektore ako su usklađena s odobrenim teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju. Cilj Instrumenta trebao bi biti da se podupiranjem ulaganja koja ne ostvaruju dostatne priljeve prihoda za pokrivanje njihovih troškova ulaganja subjektima javnog sektora pruže dodatna sredstva potrebna za odgovaranje na teritorijalne, socijalne, gospodarske i okolišne izazove koji će proizaći iz prilagodbe tranziciji. Kako bi se doprinijelo utvrđivanju ulaganja koja su prihvatljiva u okviru Instrumenta i koja imaju visok pozitivan učinak na okoliš, među ostalim i u vezi s bioraznolikošću, Komisija bi pri provedbi evaluacije Instrumenta u obzir trebala uzimati taksonomiju EU-a o okolišno održivim gospodarskim djelatnostima. Kako bi se osigurala transparentnost u vezi s održivim projektima, svi partneri u financiranju trebali bi, kada je to primjenjivo, upotrebljavati taksonomiju EU-a o okolišno održivim gospodarskim djelatnostima, uključujući načelo „nenanošenja bitne štete”.

- (8) Tijekom pripreme, evaluacije, provedbe i praćenja prihvatljivih projekata u okviru Instrumenta trebalo bi, prema potrebi, osigurati poštovanje temeljnih prava i usklađenost s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, a posebno rodnu ravnopravnost. Jednako tako, tijekom cijele provedbe Instrumenta korisnici i Komisija također bi trebali izbjegavati svaku diskriminaciju na temelju roda, rasnog ili etničkog podrijetla, vjeroispovijedi ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije. Ciljevi Instrumenta trebali bi se ostvarivati u skladu s ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda, europskim stupom socijalnih prava, načelom „onečišćivač plaća”, Pariškim sporazumom donesenim u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama¹ („Pariški sporazum”) i načelom „nenanošenja bitne štete”.
- (9) Na ovu se Uredbu primjenjuju horizontalna financijska pravila koja su Europski parlament i Vijeće donijeli na temelju članka 322. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Ta su pravila utvrđena u Uredbi (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018.² („Financijska uredba”) i njima se osobito određuje postupak donošenja i izvršenja proračuna s pomoću bespovratnih sredstava, nagrada, nabave, neizravnog upravljanja, financijskih instrumenata, proračunskih jamstava, financijske pomoći i nadoknade troškova vanjskim stručnjacima te predviđaju provjere odgovornosti financijskih izvršitelja. Pravila donesena na temelju članka 322. UFEU-a uključuju i opći režim uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije.

¹ SL L 282, 19.10.2016., str. 4.

² Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 (SL L 193, 30.7.2018., str. 1.).

- (10) Iz Instrumenta bi se trebala pružati potpora u obliku bespovratnih sredstava koje daje Unija u kombinaciji sa zajmovima koje daje partner u financiranju u skladu sa svojim pravilima, politikama kreditiranja i postupcima. Financijska omotnica za komponentu bespovratnih sredstava, koju izvršava Komisija u okviru izravnog upravljanja, trebala bi imati oblik financiranja koje nije povezano s troškovima, u skladu s člankom 125. Financijske uredbe. Taj bi oblik financiranja trebao pomoći poticanju nositeljâ projekata na sudjelovanje te bi trebao doprinijeti ostvarivanju ciljeva Instrumenta na način koji je učinkovit u odnosu na veličinu zajma. Komponentu zajma trebala bi dati Europska investicijska banka (EIB). Trebalo bi biti moguće proširiti Instrument kako bi se drugim partnerima u financiranju omogućilo da daju komponentu zajma ako postanu dostupna dodatna sredstva za komponentu bespovratnih sredstava ili ako to bude potrebno za ispravnu provedbu Instrumenta. Komisija bi u takvim slučajevima trebala obavijestiti države članice i Europski parlament o namjeri da proširi Instrument i odabere dodatne partnere u financiranju uzimajući u obzir njihov kapacitet za ispunjavanje ciljeva Instrumenta, doprinošenje vlastitim sredstvima i osiguravanje odgovarajuće geografske pokrivenosti.
- (11) Komisija i partneri u financiranju trebali bi potpisati administrativne sporazume. U tim bi se sporazumima trebali utvrditi provedbeni aranžmani za evaluaciju i praćenje projekata kao i prava i obveze svake stranke, uključujući detaljne aranžmane o revizijama, izvješćivanju i komunikaciji. Aranžmani o komunikaciji trebali bi posebno obuhvaćati obvezu objave informacija o svakom pojedinačnom projektu ili o svakom pojedinačnom programu zajmova koji prima potporu u okviru Instrumenta.

- (12) Budući da će se Instrumentom ispunjavati potrebe za ulaganjima područja na koja je najnegativnije utjecala tranzicija prema klimatski neutralnom gospodarstvu, Instrument bi trebao pružiti ključan doprinos uključivanju djelovanjâ u području klime. Stoga će sredstva iz komponente bespovratnih sredstava Instrumenta doprinijeti ostvarenju klimatskih ciljeva u istoj mjeri kao i FTP.
- (13) Iznos od 250 000 000 EUR u okviru komponente bespovratnih sredstava Instrumenta trebalo bi se financirati iz proračuna Unije u skladu s Uredbom (EU, Euratom) 2020/2093 te bi trebao predstavljati primarni referentni iznos u smislu točke 18. Međuinstitucijskog sporazuma od 16. prosinca 2020. između Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom financijskom upravljanju te novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava¹, za Europski parlament i Vijeće tijekom godišnjeg proračunskog postupka.
- (14) Iznos od 275 000 000 EUR u okviru komponente bespovratnih sredstava Instrumenta trebalo bi financirati vraćanjima koja proizlaze iz financijskih instrumenata uspostavljenih u okviru programa navedenih u Prilogu I. ovoj Uredbi. Ti prihodi proizlaze iz završenih programa neovisnih o Instrumentu te bi ih trebalo smatrati vanjskim namjenskim prihodima odstupajući od članka 21. stavka 3. točke (f) Financijske uredbe na temelju članka 322. stavka 1. UFEU-a.

¹ SL L 433 I, 22.12.2020., str. 28.

- (15) Iznos od 1 000 000 000 EUR u okviru komponente bespovratnih sredstava Instrumenta trebalo bi financirati predvidljivim viškom rezervacija za jamstvo EU-a uspostavljeno Uredbom (EU) 2015/1017 Europskog parlamenta i Vijeća¹. Stoga, kako bi se taj višak dodijelio Instrumentu, trebalo bi odstupiti od članka 213. stavka 4. točke (a) Financijske uredbe, kojom se predviđa obveza da se svaki višak rezervacija namijenjen proračunskom jamstvu vraća u proračun. Te namjenske prihode trebalo bi smatrati vanjskim namjenskim prihodima odstupajući od članka 21. stavka 3. točke (f) Financijske uredbe na temelju članka 322. stavka 1. UFEU-a.
- (16) U skladu s člankom 12. stavkom 4. točkom (c) Financijske uredbe odobrena sredstva koja odgovaraju vanjskim namjenskim prihodima mogla bi se automatski prenijeti u sljedeći program ili sljedeće djelovanje. Tom se odredbom omogućuje usklađivanje višegodišnjeg rasporeda namjenskih prihoda s dinamikom provedbe projekata koji se financiraju iz Instrumenta.
- (17) Trebalo bi predvidjeti i sredstva za savjetodavnu potporu kako bi se promicala priprema, razvoj i provedba prihvatljivih projekata te rana priprema projekata prije nego što je korisnik Instrumenta podnio zahtjev. Dio tih sredstava trebao bi biti namijenjen podupiranju vlastitih kapaciteta korisnikâ za osiguravanje održivosti prihvatljivih projekata.

¹ Uredba (EU) 2015/1017 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2015. o Europskom fondu za strateška ulaganja, Europskom savjetodavnom centru za ulaganja i Europskom portalu projekata ulaganja i o izmjeni uredaba (EU) br. 1291/2013 i (EU) br. 1316/2013 – Europski fond za strateška ulaganja (SL L 169, 1.7.2015., str. 1.).

- (18) Kako bi se osiguralo da sve države članice mogu ostvariti korist od komponente bespovratnih sredstava, trebalo bi uspostaviti mehanizam za prethodnu dodjelu nacionalnih udjela tijekom prve faze, kako je navedeno u Prilogu I. Uredbi (EU) 2021/...⁺. Međutim, kako bi se taj cilj uskladio s potrebom da se gospodarski učinak Instrumenta i njegova provedba optimiziraju, takve nacionalne udjele ne bi trebalo prethodno dodjeljivati za razdoblje nakon 31. prosinca 2025. Nakon tog datuma preostala sredstva dostupna za komponentu bespovratnih sredstava trebala bi se pružati bez prethodno dodijeljenih nacionalnih udjela i na natjecateljskoj osnovi na razini Unije, osiguravajući pritom predvidljivost za ulaganja te u skladu s pristupom utemeljenim na potrebama i regionalnoj konvergenciji.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 5/21 (2020/0006(COD)).

- (19) Uvjete prihvatljivosti i kriterije za dodjelu trebalo bi utvrditi u programu rada i pozivu na podnošenje prijedlogâ. Tim uvjetima prihvatljivosti i kriterijima za dodjelu u obzir bi trebalo uzeti relevantnost projekta u kontekstu razvojnih potreba opisanih u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju, opći cilj promicanja regionalne i teritorijalne konvergencije te važnost komponente bespovratnih sredstava za provedivost projekta. U programima rada trebalo bi također utvrditi kriterije za dodjelu za slučajeve u kojima sredstva ne budu dostatna za pružanje potpore prihvatljivim projektima. Prednost bi trebalo dati projektima koji se nalaze u slabije razvijenim regijama, projektima koji izravno doprinose ostvarenju klimatskih ciljeva Unije i projektima čiji su nositelji subjekti javnog sektora koji su donijeli planove za dekarbonizaciju, u skladu s ovom odgovarajućom hijerarhijom kriterija, ako je to primjenjivo. Potporu Unije koja se pruža u okviru Instrumenta stoga bi trebalo staviti na raspolaganje samo državama članicama s barem jednim odobrenim teritorijalnim planom za pravednu tranziciju. U programu rada i pozivima na podnošenje prijedlogâ trebalo bi uzeti u obzir i teritorijalne planove za pravednu tranziciju koje su podnijele države članice kako bi se osigurala koherentnost među različitim stupovima mehanizma. Kako bi se optimizirao učinak Instrumenta, pojedinačni projekti koje se podupire u okviru Instrumenta ne bi trebali primati potporu iz drugih programa Unije, osim u vezi s pripremom projekata. Međutim, kada je riječ o operacijama koje se sastoje od više zasebnih projekata koje je moguće identificirati, te projekte može se podupirati iz različitih programa Unije, u skladu s primjenjivim pravilima o prihvatljivosti.

- (20) Kako bi se optimizirala djelotvornost pomoći Unije i kako bi se spriječilo nadomještanje potencijalne pomoći i potencijalnih ulaganja iz alternativnih izvora, potpora u okviru Instrumenta trebala bi se pružati samo projektima koji ne ostvaruju dostatne priljeve prihoda za pokrivanje svojih troškova ulaganja. Ti prihodi trebali bi odgovarati prihodima, izuzevši proračunske prijenose, koji su izravno ostvareni aktivnostima koje se provode u okviru projekta, kao što su prodaja, naknade ili cestarine te dodatne uštede nastale unaprjeđenjem postojeće imovine.
- (21) Budući da bi komponenta bespovratnih sredstava trebala uzeti u obzir razlike u razvojnim potrebama regija diljem država članica, takvu bi potporu trebalo prilagoditi u korist slabije razvijenih regija. Uzimajući u obzir činjenicu da subjekti javnog sektora u slabije razvijenim regijama općenito imaju manji kapacitet za javna ulaganja, stope bespovratnih sredstava koje se primjenjuju na zajmove koji se daju takvim subjektima trebale bi biti razmjerno više.
- (22) Kako bi se osigurala djelotvorna provedba Instrumenta, možda će biti potrebno pružati savjetodavnu potporu za pripremu, razvoj i provedbu projekata. Takva bi se potpora trebala pružati putem savjetodavnog centra InvestEU, i to za prihvatljive projekte i za pripremu projekata prije podnošenja zahtjeva, pri čemu bi se posebna pozornost trebala posvetiti korisnicima koji imaju manji administrativni kapacitet ili korisnicima koji se nalaze u slabije razvijenim regijama. Takva potpora trebala bi se moći pružati i u okviru drugih programa Unije.

- (23) Kako bi se izmjerila djelotvornost Instrumenta i njegov kapacitet za ispunjavanje njegovih ciljeva te kako bi se poduprla priprema njegova mogućeg produljenja nakon 2027., Komisija bi trebala provesti međuevaluaciju i završnu evaluaciju, uključujući, prema potrebi, procjenu mogućnosti donošenja odredaba o procjeni utjecaja na rodnu ravnopravnost, te bi trebala podnijeti izvješća o evaluaciji Europskom parlamentu i Vijeću. Na temelju stavaka 22. i 23. Međuinstitucijskog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva¹ od 13. travnja 2016. trebalo bi provesti evaluaciju Instrumenta na temelju informacija prikupljenih u skladu sa specifičnim zahtjevima u pogledu praćenja, izbjegavajući pritom administrativno opterećenje, osobito za države članice, i prekomjerne propise.
- (24) Kako bi se ubrzala provedba i osiguralo pravodobno iskorištavanje sredstava, ovom bi Uredbom trebalo utvrditi posebne zaštitne mjere koje treba uključiti u sporazume o dodjeli bespovratnih sredstava. S obzirom na taj cilj Komisija bi, u skladu s načelom proporcionalnosti, trebala moći smanjiti ili ukinuti svaku potporu Unije u slučajevima u kojima postoji ozbiljan nedostatak napretka u provedbi projekta. Financijska uredba primjenjuje se na Instrument. Kako bi se osigurala koherentnost u provedbi Unijinih programa financiranja, Financijska uredba trebala bi se primjenjivati na komponentu bespovratnih sredstava i na sredstva za savjetodavnu potporu koja se pružaju u okviru Instrumenta.

¹ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

- (25) U skladu s Financijskom uredbom, Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća¹ i uredbama Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95², (EZ, Euratom) br. 2185/96³ i (EU) 2017/1939⁴ financijski interesi Unije trebaju biti zaštićeni razmjernim mjerama, među ostalim mjerama koje se odnose na sprečavanje, otkrivanje, ispravljanje i istraživanje nepravilnosti, uključujući prijevare, na povrat izgubljenih, pogrešno plaćenih ili nepravilno upotrijebljenih sredstava te, prema potrebi, na izricanje administrativnih sankcija. Osobito, u skladu s uredbama (Euratom, EZ) br. 2185/96 i (EU, Euratom) br. 883/2013 Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) ovlašten je provoditi administrativne istrage, uključujući provjere i inspekcije na terenu, radi utvrđivanja je li došlo do prijevare, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti, koje utječu na financijske interese Unije. Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) ovlašten je, u skladu s Uredbom (EU) 2017/1939, provoditi istrage i kazneni progon kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije, kako su predviđena u Direktivi (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća⁵. U skladu s Financijskom uredbom svaka osoba ili svaki subjekt koji prima sredstva Unije treba u potpunosti surađivati u zaštiti financijskih interesa Unije, dodijeliti potrebna prava i potreban pristup Komisiji, OLAF-u, Revizorskom sudu i, u pogledu onih država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji na temelju Uredbe (EU) 2017/1939, EPPO-u, te osigurati da svaka treća strana koja je uključena u izvršenje sredstava Unije dodijeli jednakovrijedna prava.

¹ Uredba (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 (SL L 248, 18.9.2013., str. 1.).

² Uredba Vijeća (EZ, Euroatom) br. 2988/95 od 18. prosinca 1995. o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica (SL L 312, 23.12.1995., str. 1.).

³ Uredba Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevara i ostalih nepravilnosti (SL L 292, 15.11.1996., str. 2.).

⁴ Uredba Vijeća (EU) 2017/1939 od 12. listopada 2017. o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda europskog javnog tužitelja („EPPO”) (SL L 283, 31.10.2017., str. 1.).

⁵ Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevara počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima (SL L 198, 28.7.2017., str. 29.).

- (26) Kako bi se izmijenili određeni elementi ove Uredbe koji nisu ključni, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a u vezi s ključnim pokazateljima uspješnosti za praćenje provedbe i napretka Instrumenta. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (27) Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Uredbe, provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji u pogledu programâ rada te uvjeta i postupaka za odabir partnera u financiranju koji nisu EIB. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća¹.

¹ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

- (28) S obzirom na to da cilj ove Uredbe, odnosno ostvarivanje koristi za područja na koja je najnegativnije utjecala tranzicija prema klimatskoj neutralnosti ispunjavanjem odgovarajućih razvojnih potreba putem poticanja javnih ulaganja, ne mogu dostatno ostvariti same države članice zbog poteškoća koje subjekti javnog sektora imaju prilikom podupiranja ulaganja koja ne ostvaruju dostatne priljeve prihoda za pokrivanje svojih troškova ulaganja, nego se zbog potrebe za koherentnim okvirom provedbe u okviru izravnog upravljanja on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

Ovom Uredbom uspostavlja se instrument za kreditiranje u javnom sektoru („Instrument”) za razdoblje trajanja VFO-a za razdoblje 2021.–2027. radi pružanja potpore subjektima javnog sektora kombiniranjem bespovratnih sredstava iz proračuna Unije sa zajmovima koje odobravaju partneri u financiranju te se utvrđuju ciljevi Instrumenta. Njome se utvrđuju pravila za komponentu bespovratnih sredstava Instrumenta, koja osobito obuhvaćaju njegov proračun, oblike potpore Unije i odredbe o prihvatljivosti.

U okviru Instrumenta pruža se potpora područjima u Uniji koja se suočavaju s ozbiljnim socijalnim, gospodarskim i okolišnim izazovima koji proizlaze iz tranzicije prema ostvarenju klimatskog cilja Unije za 2030. i cilja klimatske neutralnosti u Uniji do 2050.

Članak 2.
Definicije

Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „administrativni sporazum” znači pravni instrument kojim se uspostavlja okvir za suradnju između Komisije i partnera u financiranju i u kojem se utvrđuju njihove zadaće i odgovornosti za provedbu Instrumenta u skladu s ovom Uredbom;
2. „korisnik” znači pravni subjekt koji ima poslovni nastan u državi članici kao javnopravno tijelo ili koji ima poslovni nastan kao tijelo uređeno privatnim pravom kojemu je povjereno pružanje javnih usluga, s kojim je Komisija potpisala sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Instrumenta;
3. „partneri u financiranju” znači EIB, druge međunarodne financijske institucije, nacionalne razvojne banke i financijske institucije, uključujući privatne financijske institucije, s kojima Komisija potpiše administrativni sporazum o suradnji u okviru Instrumenta;
4. „projekt” znači svako djelovanje za koje je Komisija utvrdila da je prihvatljivo za potporu Unije u okviru Instrumenta, namijenjeno za izvršenje nedjeljive zadaće precizne gospodarske ili tehničke prirode, koje ima unaprijed definiran cilj i za koje je utvrđeno razdoblje tijekom kojeg se mora provesti i dovršiti;

5. „teritorijalni plan za pravednu tranziciju” znači plan uspostavljen u skladu s člankom 11. Uredbe (EU) 2021/...⁺ koji je odobrila Komisija;
6. „program zajmova” znači zajam koji su korisniku odobrili partneri u financiranju čiji je cilj financiranje skupa unaprijed utvrđenih projekata u okviru Instrumenta;
7. „slabije razvijena regija” znači slabije razvijena regija kako je navedena u članku 108. stavku 2. Uredbe (EU) 2021/...⁺⁺.

Članak 3.

Ciljevi

1. Opći je cilj Instrumenta odgovoriti na ozbiljne socijalne, gospodarske i okolišne izazove koji proizlaze iz tranzicije prema ostvarenju klimatskih i energetske ciljeva Unije za 2030. i cilja klimatske neutralnosti u Uniji najkasnije do 2050., koji su utvrđeni u Uredbi (EU) 2021/...⁺⁺⁺, u korist područja Unije utvrđenih u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 5/21 (2020/0006(COD)).

⁺⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 47/21 (2018/0196(COD)).

⁺⁺⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 27/21 (2020/0036(COD)).

2. Specifični je cilj Instrumenta povećati ulaganja javnog sektora kojima se ispunjavaju razvojne potrebe područja utvrđenih u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju olakšavanjem financiranja projekata koji ne ostvaruju dostatne priljeve prihoda za pokrivanje svojih troškova ulaganja kako bi se spriječilo nadomještanje potencijalne potpore i potencijalnih ulaganja iz alternativnih izvora.
3. Kako bi se ostvario specifični cilj iz stavka 2., ova Uredba također ima za cilj osigurati pružanje, ako je to potrebno, savjetodavne potpore za pripremu, razvoj i provedbu prihvatljivih projekata, među ostalim i potpore za pripremu projekata prije podnošenja zahtjeva. Ta savjetodavna potpora pruža se u skladu s pravilima i metodama provedbe za savjetodavni centar InvestEU uspostavljen člankom 25. Uredbe (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća¹.

Članak 4.

Horizontalna načela

1. Tijekom pripreme, evaluacije, provedbe i praćenja prihvatljivih projekata osigurava se, prema potrebi, poštovanje temeljnih prava i usklađenost s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, a posebno rodna ravnopravnost.

¹ Uredba (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021., str. 30.).

2. Tijekom provedbe Instrumenta korisnici i Komisija izbjegavaju svaku diskriminaciju na temelju roda, rasnog ili etničkog podrijetla, vjeroispovijedi ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije. Tijekom pripreme i provedbe prihvatljivih projekata u obzir se posebno uzima, ako je relevantno, pristupačnost za osobe s invaliditetom.
3. Ciljevi Instrumenta ostvaruju se u skladu s ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda, europskim stupom socijalnih prava, načelom „onečišćivač plaća”, Pariškim sporazumom i načelom „nenanošenja bitne štete”.

Članak 5.

Proračun

1. Ne dovodeći u pitanje dodatna sredstva dodijeljena u proračunu Unije za razdoblje 2021.–2027., komponenta bespovratnih sredstava Instrumenta financira se iz:
 - (a) sredstava iz proračuna Unije u iznosu od 250 000 000 EUR u tekućim cijenama; i
 - (b) namjenskih prihoda kako ja navedeno u stavku 2. u iznosu od najviše 1 275 000 000 EUR u tekućim cijenama.

2. Namjenski prihodi iz stavka 1. točke (b) osiguravaju se vraćanjima koja proizlaze iz financijskih instrumenata uspostavljenih u okviru programa navedenih u Prilogu I. ovoj Uredbi, u iznosu od najviše 275 000 000 EUR, i iz viška rezervacija za jamstvo EU-a uspostavljeno Uredbom (EU) 2015/1017, u iznosu od najviše 1 000 000 000 EUR.
3. Sredstva i namjenski prihodi iz stavka 1. mogu se dopuniti financijskim doprinosima država članica, trećih zemalja i tijela koja nisu tijela uspostavljena na temelju UFEU-a ili Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju. Ti financijski doprinosi čine vanjske namjenske prihode u smislu članka 21. stavka 5. Financijske uredbe.
4. Odstupajući od članka 21. stavka 3. točke (f) Financijske uredbe, sredstva koja proizlaze iz vraćanja iz stavka 2. ovog članka čine vanjske namjenske prihode u smislu članka 21. stavka 5. Financijske uredbe. Odstupajući od članka 213. stavka 4. točke (a) Financijske uredbe, sredstva koja proizlaze iz viška rezervacija za jamstvo EU-a iz stavka 2. ovog članka čine vanjske namjenske prihode u smislu članka 21. stavka 5. Financijske uredbe.

5. Iznos od najviše 2 % sredstava iz stavka 1. može se upotrijebiti za tehničku i administrativnu pomoć za provedbu Instrumenta, kao što su aktivnosti pripreme, praćenja, kontrole, revizije i evaluacije, među ostalim i u vezi s korporativnim sustavima informacijske tehnologije, te za administrativne rashode i naknade partnerâ u financiranju.
6. Sredstva u iznosu od najviše 35 000 000 EUR uključena u sredstva iz stavka 1. pružaju se za aktivnosti utvrđene u članku 3. stavku 3., od čega se s najmanje 10 000 000 EUR podupire administrativni kapacitet korisnikâ, posebno u slabije razvijenim regijama.
7. Proračunske obveze za djelovanja koja traju dulje od jedne financijske godine mogu se rasporediti tijekom nekoliko godina na godišnje obroke.

POGLAVLJE II.

POTPORA UNIJE

Članak 6.

Oblik potpore Unije i način izvršenja

1. Potpora Unije koja se pruža u okviru Instrumenta pruža se u obliku bespovratnih sredstava u skladu s glavom VIII. Financijske uredbe.
2. Potpora Unije koja se pruža u okviru Instrumenta izvršava se u okviru izravnog upravljanja u skladu s Financijskom uredbom.

Članak 7.

Raspoloživost sredstava

1. Sredstva iz članka 5. stavaka 1. i 3., nakon odbitka rezervacija za tehničke i administrativne rashode iz članka 5. stavka 5., upotrebljavaju se za financiranje projekata u skladu sa stavcima 2. i 3.
2. Za bespovratna sredstva koja se dodjeljuju na temelju poziva na podnošenje prijedlogâ objavljenih najkasnije 31. prosinca 2025. potpora Unije koja se dodjeljuje prihvatljivim projektima u pojedinoj državi članici ne smije premašiti nacionalne udjele utvrđene u Prilogu I. Uredbi (EU) 2021/...⁺.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 5/21 (2020/0006(COD)).

3. Za bespovratna sredstva koja se dodjeljuju na temelju poziva na podnošenje prijedlogâ objavljenih od 1. siječnja 2026. potpora Unije koja se dodjeljuje prihvatljivim projektima pruža se bez prethodno dodijeljenih nacionalnih udjela i na natjecateljskoj osnovi na razini Unije sve dok se ne iscrpe preostala sredstva. Pri dodjeli takvih bespovratnih sredstava u obzir se uzima potreba za osiguravanjem predvidljivosti ulaganja i promicanjem regionalne konvergencije, pri čemu se posebna pozornost posvećuje slabije razvijenim regijama, u skladu s kriterijima za dodjelu predviđenima u članku 14. stavku 2.

Članak 8.

Administrativni sporazumi s partnerima u financiranju

Prije provedbe Instrumenta s partnerom u financiranju Komisija i partner u financiranju potpisuju administrativni sporazum. U sporazumu se utvrđuju prava i obveze svake stranke tog sporazuma, među ostalim i aranžmani za reviziju i komunikaciju, uključujući posebno obvezu objave informacija o svakom projektu koji se financira u okviru Instrumenta i području primjene programâ zajmova.

POGLAVLJE III.

PRIHVATLJIVOST

Članak 9.

Prihvatljivi projekti

1. Za potporu Unije u okviru Instrumenta prihvatljivi su samo projekti koji doprinose ciljevima utvrđenima u članku 3. i koji ispunjavaju sve sljedeće uvjete:
 - (a) projektima se ostvaruje mjerljiv učinak te oni uključuju, prema potrebi, pokazatelje ostvarenja s obzirom na pružanje odgovora na ozbiljne socijalne, gospodarske i okolišne izazove koji proizlaze iz tranzicije prema ostvarenju klimatskih i energetske ciljeva Unije za 2030. i cilja klimatske neutralnosti u Uniji najkasnije do 2050. te oni donose koristi za područja utvrđena u teritorijalnom planu za pravednu tranziciju, čak i ako se projekti ne nalaze na tim područjima;
 - (b) projekti ne primaju potporu u okviru bilo kojeg drugog programa Unije;
 - (c) projekti primaju zajam od partnera u financiranju u okviru Instrumenta; i
 - (d) projekti ne ostvaruju dostatne priljeve prihoda za pokrivanje svojih troškova ulaganja, kako bi se spriječilo nadomještanje potencijalne potpore i potencijalnih ulaganja iz alternativnih izvora.

2. Odstupajući od stavka 1. točke (b), projekti koji primaju potporu Unije u okviru Instrumenta mogu za pripremu, razvoj i provedbu također primati savjetodavnu potporu i potporu u obliku tehničke pomoći iz drugih programa Unije.
3. Instrumentom se ne podupiru aktivnosti izuzete u skladu s člankom 9. Uredbe (EU) 2021/...⁺.

Članak 10.

Prihvatljive osobe i prihvatljivi subjekti

Neovisno o kriterijima utvrđenima u članku 197. Financijske uredbe, samo pravni subjekti koji imaju poslovni nastan u državi članici kao javnopravno tijelo ili koji imaju poslovni nastan kao tijelo uređeno privatnim pravom kojemu je povjereno pružanje javnih usluga mogu se prijaviti kao potencijalni korisnici u okviru ove Uredbe.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 5/21 (2020/0006(COD)).

POGLAVLJE IV.

BESPOVRATNA SREDSTVA

Članak 11.

Bespovratna sredstva

1. Bespovratna sredstva imaju oblik financiranja koje nije povezano s troškovima u skladu s člankom 125. stavkom 1. točkom (a) Financijske uredbe.
2. Iznos bespovratnih sredstava ne smije biti veći od 15 % iznosa zajma koji pruža partner u financiranju u okviru Instrumenta. Za projekte koji se nalaze na područjima u slabije razvijenim regijama iznos bespovratnih sredstava ne smije biti veći od 25 % iznosa zajma koji pruža partner u financiranju u okviru Instrumenta.
3. Isplate dodijeljenih bespovratnih sredstava mogu se podijeliti na nekoliko obroka povezanih s napretkom u provedbi, kako je utvrđeno u sporazumu o dodjeli bespovratnih sredstava.

Članak 12.

Smanjenje ili prestanak dodjele bespovratnih sredstava

1. Osim zbog razloga navedenih u članku 131. stavku 4. Financijske uredbe, nakon savjetovanja s partnerom u financiranju Komisija može smanjiti iznos bespovratnih sredstava ili raskinuti sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava ako u roku od dvije godine od datuma potpisivanja sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava nije potpisan ekonomski najznačajniji ugovor o nabavi robe, ugovor o radovima ili ugovor o uslugama.
2. Stavak 1. ne primjenjuje se ako se potpora Unije kombinira s programima zajmova ili ako nije predviđen ugovor o nabavi robe, ugovor o radovima ili ugovor o uslugama.

U takvim slučajevima, nakon savjetovanja s partnerom u financiranju Komisija može smanjiti iznos bespovratnih sredstava ili raskinuti sporazum o dodjeli bespovratnih te provesti povrat svih povezanih isplaćenih iznosa, u skladu s uvjetima utvrđenima u sporazumu o dodjeli bespovratnih sredstava.

POGLAVLJE V.

USLUGE SAVJETODAVNE POTPORE

Članak 13.

Usluge savjetodavne potpore

1. Savjetodavna potpora na temelju ove Uredbe provodi se u okviru neizravnog upravljanja, u skladu s pravilima i metodama provedbe za savjetodavni centar InvestEU.
2. Aktivnosti potrebne za podupiranje pripreme, razvoja i provedbe projekata prihvatljive su za savjetodavnu potporu i financiraju se u skladu s člankom 5. stavkom 6.

POGLAVLJE VI.

PROGRAMIRANJE, PRAĆENJE, EVALUACIJA I KONTROLA

Članak 14.

Programi rada

1. Instrument se provodi programima rada uspostavljenima u skladu s člankom 110. Financijske uredbe.

2. Programi rada uključuju kriterije za dodjelu koji se primjenjuju uvijek kada ukupno zatražena potpora u obliku bespovratnih sredstava za prihvatljive projekte premaši raspoloživa sredstva. Ti kriteriji obuhvaćaju davanje prednosti, kada je to primjenjivo:
 - (a) projektima čiji su nositelji korisnici koji se nalaze u slabije razvijenim regijama;
 - (b) projektima koji izravno doprinose ostvarenju klimatskih i energetske ciljeve Unije za 2030. i cilja klimatske neutralnosti u Uniji najkasnije do 2050.; i
 - (c) projektima čiji su nositelji korisnici koji su donijeli planove za dekarbonizaciju.
3. Komisija provedbenim aktima donosi programe rada. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 20.

Članak 15.

Odabir partnera u financiranju koji nisu EIB

1. Komisija provedbenim aktima utvrđuje uvjete i postupke za odabir partnera u financiranju koji nisu EIB. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 20.
2. Uvjeti za odabir partnera u financiranju koji nisu EIB moraju odražavati ciljeve Instrumenta.

3. Pri odabiru partnera u financiranju Komisija osobito uzima u obzir kapacitet potencijalnih partnera u financiranju:
- (a) da osiguraju da je njihova politika kreditiranja usklađena s okolišnim i socijalnim standardima Unije te klimatskim i energetske ciljevima Unije do 2030., kao i s ciljem klimatske neutralnosti u Uniji do 2050.;
 - (b) da dostatnim vlastitim sredstvima doprinesu maksimalnom povećanju učinka bespovratnih sredstava Unije;
 - (c) da osiguraju primjerenu geografsku pokrivenost Instrumenta i omoguće financiranje manjih pojedinačnih projekata;
 - (d) da temeljito provedu zahtjeve utvrđene u članku 155. stavcima 2. i 3. Financijske uredbe u pogledu pranja novca, financiranja terorizma, izbjegavanja plaćanja poreza, poreznih prijevара, utaje poreza i nekooperativnih jurisdikcija;
 - (e) da osiguraju transparentnost i odgovarajuću vidljivost u vezi sa svakim projektom koji se financira u okviru Instrumenta.
4. Komisija objavljuje popis partnera u financiranju odabranih u skladu s ovim člankom.

Članak 16.

Praćenje i izvješćivanje

1. Ključni pokazatelji uspješnosti za praćenje provedbe Instrumenta i njegova napretka prema ostvarenju ciljeva utvrđenih u članku 3. navedeni su u Prilogu II.
2. Sustavom za izvješćivanje o uspješnosti osigurava se da se podaci o pokazateljima iz stavka 1. prikupljaju djelotvorno, učinkovito i pravodobno. Korisnici i partneri u financiranju Komisiji dostavljaju podatke o tim pokazateljima u skladu sa sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava odnosno administrativnim sporazumima.
3. Komisija do 31. listopada svake kalendarske godine, a počevši od ... [SL: kalendarska godina koja slijedi nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe], izdaje izvješće o provedbi Instrumenta. U okviru tog izvješća pružaju se informacije o razini provedbe Instrumenta u odnosu na njegove ciljeve, uvjete i pokazatelje uspješnosti.
4. Ako se u izvješću o međuevaluaciji iz članka 17. stavka 2. utvrdi da pokazatelji navedeni u Prilogu II. ne omogućuju odgovarajuću procjenu Instrumenta, Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 19. radi izmjene ključnih pokazatelja uspješnosti navedenih u Prilogu II.

Članak 17.
Evaluacija

1. Evaluacije provedbe Instrumenta i njegova kapaciteta za ostvarivanje ciljeva utvrđenih u članku 3. provode se pravodobno kako bi se poduzele odgovarajuće mjere.
2. Međuevaluacija se provodi do 30. lipnja 2025., a izvješće o toj međuevaluaciji podnosi se Europskom parlamentu i Vijeću. U međuevaluaciji se osobito procjenjuje:
 - (a) mjera u kojoj je potpora Unije pružena u okviru Instrumenta doprinijela ispunjavanju potreba područja na kojima se provode teritorijalni planovi za pravednu tranziciju;
 - (b) način na koji su uzeta u obzir horizontalna načela navedena u članku 4.;
 - (c) potreba za provođenjem procjene utjecaja na rodnu ravnopravnost;
 - (d) primjena uvjeta prihvatljivosti utvrđenih u članku 9. i načina na koji su primijenjene obveze u vezi s vidljivošću;

- (e) na temelju projekata koji su poduprti iz Instrumenta, mjera u kojoj je Instrument doprinio okolišnim ciljevima utvrđenima u članku 9. Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća¹, uzimajući u obzir primjenjive kriterije provjere utvrđene u toj Uredbi.

Izvješću o međuevaluaciji može se priložiti zakonodavni prijedlog u kojem se uzimaju u obzir, osobito, moguće prilagodbe uvjeta prihvatljivosti.

3. Na kraju razdoblja provedbe, a u svakom slučaju najkasnije 31. prosinca 2031., Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi završno izvješće o evaluaciji o rezultatima i dugoročnom učinku Instrumenta u kojem se također procjenjuju pitanja utvrđena u stavku 2.

Članak 18.

Revizije

1. Revizije upotrebe potpore Unije koja se pruža u okviru Instrumenta koje provode osobe ili subjekti, među ostalim i osobe ili subjekti koje institucije ili tijela Unije nisu ovlastili, osnova su za opće jamstvo u skladu s člankom 127. Financijske uredbe.

¹ Uredba (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. lipnja 2020. o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja i izmjeni Uredbe (EU) 2019/2088 (SL L 198, 22.6.2020., str. 13.).

2. Korisnici i partneri u financiranju, u skladu s njihovim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava i administrativnim sporazumima, Komisiji i svim imenovanim revizorima dostavljaju sve dostupne dokumente koji su im potrebni kako bi mogli ispuniti svoje revizijske zadaće.
3. Vanjsku reviziju aktivnosti poduzetih u skladu s ovom Uredbom u vezi s upotrebom potpore Unije koja se pruža u okviru Instrumenta provodi Revizorski sud u skladu s člankom 287. UFEU-a. Za te potrebe Revizorskom sudu, na njegov zahtjev, odobrava se pristup svim dokumentima ili informacijama potrebnima za izvršavanje njegovih revizijskih zadaća, među ostalim i svim informacijama o evaluacijama zahtjevâ i njihovu ishodu, u skladu s člankom 287. stavkom 3. UFEU-a.

Članak 19.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.
2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 16. stavka 4. dodjeljuje se Komisiji do 31. prosinca 2028.
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 16. stavka 4. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.

4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 16. stavka 4. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 20.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor osnovan člankom 115. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/...⁺. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj uredbe iz dokumenta PE-CONS 47/21 (2018/0196(COD)).

POGLAVLJE VII.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 21.

Informiranje, komunikacija i vidljivost

1. Korisnici i partneri u financiranju osiguravaju vidljivost potpore Unije koja se pruža u okviru Instrumenta, posebice pri promicanju projekata i njihovih rezultata, pružanjem ciljanih informacija različitoj publici, među ostalim medijima i javnosti.
2. Komisija provodi informacijska i komunikacijska djelovanja koja se odnose na Instrument, financirane projekte i rezultate tih projekata. To posebno obuhvaća obavješćivanje država članica o namjeri Komisije da otvori Instrument za partnere u financiranju koji nisu EIB i obavješćivanje država članica o objavljenim pozivima na podnošenje prijedlogâ, kao i podizanje svijesti o tehničkoj i administrativnoj potpori koja se pruža korisnicima. Financijska sredstva dodijeljena Instrumentu također doprinose priopćavanju političkih prioriteta Unije ako se oni odnose na ciljeve utvrđene u članku 3. Komisija objavljuje i redovito ažurira popis projekata koji se financiraju u okviru Instrumenta.

Članak 22.
Prijelazne odredbe

Ako je to potrebno, odobrena sredstva mogu se unijeti u proračun nakon 2027. radi pokrivanja troškova predviđenih u članku 5. stavku 5. kako bi se omogućilo upravljanje djelovanjima koja nisu dovršena do 31. prosinca 2027.

Članak 23.
Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u ...

Za Europski parlament
Predsjednik

Za Vijeće
Predsjednik

PRILOG I.

Financijski instrumenti iz kojih se vraćanja mogu koristiti za Instrument

A. Vlasnički instrumenti:

- Instrument Europskog tehnološkog mehanizma (ETF98): Odluka Vijeća br. 98/347/EZ od 19. svibnja 1998. o mjerama financijske pomoći malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi) koja su inovativna i doprinose otvaranju radnih mjesta – inicijativa za rast i zapošljavanje (SL L 155, 29.5.1998., str. 43.);
- TTP: Odluka Komisije o donošenju odluke o dopunskom financiranju u vezi s financiranjem djelovanja u okviru aktivnosti „Unutarnje tržište robe i sektorske politike” Glavne uprave za poduzetništvo i industriju za 2007. i donošenju okvirne odluke o financiranju pripremnog djelovanja „Uloga EU-a u globaliziranom svijetu” i četiriju pilot-projekata „Erasmus za mlade poduzetnike”, „Mjere za promicanje suradnje i partnerstva među mikropoduzećima i MSP-ovima”, „Tehnološki prijenos” i „Europske destinacije izvrsnosti” Glavne uprave za poduzetništvo i industriju za 2007. (C(2007)531);
- Instrument Europskog tehnološkog mehanizma (ETF01): Odluka Vijeća br. 2000/819/EZ od 20. prosinca 2000. o višegodišnjem programu za poduzeća i poduzetništvo, a posebno za mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) (2001.–2005.) (SL L 333, 29.12.2000., str. 84.);

- GIF: Odluka br. 1639/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 2006. o uspostavljanju Okvirnog programa za konkurentnost i inovacije (2007. – 2013.) (SL L 310, 9.11.2006., str. 15.);
- Instrument za povezivanje Europe (CEF): Uredba (EU) br. 1316/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe, izmjeni Uredbe (EU) br. 913/2010 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 680/2007 i (EZ) br. 67/2010 (SL L 348, 20.12.2013., str. 129.) kako je izmijenjena Uredbom (EU) 2015/1017 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2015. o Europskom fondu za strateška ulaganja, Europskom savjetodavnom centru za ulaganja i Europskom portalu projekata ulaganja i o izmjeni uredaba (EU) br. 1291/2013 i (EU) br. 1316/2013 – Europski fond za strateška ulaganja (SL L 169, 1.7.2015., str. 1.);
- COSME EFG: Uredba (EU) br. 1287/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Programa za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME) (2014. - 2020.) i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1639/2006/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 33.);

- Vlasnički instrument u okviru InnovFin-a:
 - Uredba (EU) br. 1291/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o osnivanju Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1982/2006/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 104.);
 - Uredba (EU) br. 1290/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za sudjelovanje u Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i širenje njegovih rezultata te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1906/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 81.);
 - Odluka Vijeća 2013/743/EU od 3. prosinca 2013. o osnivanju Posebnog programa za provedbu Okvirnog programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i stavljanju izvan snage odluka 2006/971/EZ, 2006/972/EZ, 2006/973/EZ, 2006/974/EZ i 2006/975/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 965.);
- Sastavnica „ulaganja u jačanje kapaciteta” u okviru programa EaSI: Uredba (EU) br. 1296/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o Programu Europske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije i izmjeni Odluke br. 283/2010/EU o uspostavi Europskog mikrofinancijskog instrumenta za zapošljavanje i socijalnu uključenost - Progress (SL L 347, 20.12.2013., str. 238.).

B. Jamstveni instrumenti:

- Instrument za davanje jamstava MSP-ovima 1998. (SMEG98): Odluka Vijeća br. 98/347/EZ od 19. svibnja 1998. o mjerama financijske pomoći malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi) koja su inovativna i doprinose otvaranju radnih mjesta – inicijativa za rast i zapošljavanje (SL L 155, 29.5.1998., str. 43.);
- Instrument za davanje jamstava MSP-ovima 2001. (SMEG01): Odluka Vijeća br. 2000/819/EZ od 20. prosinca 2000. o višegodišnjem programu za poduzeća i poduzetništvo, a posebno za mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) (2001.–2005.) (SL L 333, 29.12.2000., str. 84.);
- Instrument za davanje jamstava MSP-ovima 2007. (SMEG07): Odluka br. 1639/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 2006. o uspostavljanju Okvirnog programa za konkurentnost i inovacije (2007. – 2013.) (SL L 310, 9.11.2006., str. 15.);
- Europski mikrofinancijski instrument Progress – jamstvo (EPMF-G): Odluka br. 283/2010/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. ožujka 2010. o uspostavljanju Europskog mikrofinancijskog instrumenta Progress za zapošljavanje i socijalnu uključenost (SL L 87, 7.4.2010., str. 1.);

- Instrumenti za podjelu rizika:
 - Odluka br. 1982/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o Sedmom okvirnom programu Europske zajednice za istraživanja, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti (2007. – 2013.), Izjave Komisije (SL L 412, 30.12.2006., str. 1.);
 - Odluka Vijeća br. 2006/971/EZ od 19. prosinca 2006. o posebnom programu „Suradnja” za provedbu Sedmog okvirnog programa Europske zajednice za aktivnosti u području istraživanja i tehnološkog razvoja te za demonstracijske aktivnosti (2007. – 2013.) (SL L 400, 30.12.2006., str. 86.);
 - Odluka Vijeća br. 2006/974/EZ od 19. prosinca 2006. o posebnom programu „Kapaciteti” za provedbu Sedmog okvirnog programa Europske zajednice za aktivnosti u području istraživanja i tehnološkog razvoja te za demonstracijske aktivnosti (2007.–2013.) (SL L 400, 30.12.2006., str. 299.);
- Jamstvo u okviru EaSI-ja: Uredba (EU) br. 1296/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o Programu Europske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije i izmjeni Odluke br. 283/2010/EU o uspostavi Europskog mikrofinancijskog instrumenta za zapošljavanje i socijalnu uključenost - Progress (SL L 347, 20.12.2013., str. 238.);

- Instrument COSME-a za kreditna jamstva (COSME LGF): Uredba (EU) br. 1287/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Programa za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME) (2014. - 2020.) i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1639/2006/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 33.);
- Dužnički instrument u okviru InnovFin-a:
 - Uredba (EU) br. 1290/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za sudjelovanje u Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i širenje njegovih rezultata te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1906/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 81.);
 - Uredba (EU) br. 1291/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o osnivanju Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1982/2006/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 104.);
 - Odluka Vijeća 2013/743/EU od 3. prosinca 2013. o osnivanju Posebnog programa za provedbu Okvirnog programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i stavljanju izvan snage odluka 2006/971/EZ, 2006/972/EZ, 2006/973/EZ, 2006/974/EZ i 2006/975/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 965.);

- Instrument jamstva za kulturne i kreativne sektore (CCS GF): Uredba (EU) br. 1295/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi programa Kreativna Europa (2014. - 2020.) i stavljanju izvan snage odluka br. 1718/2006/EZ, br. 1855/2006/EZ i br. 1041/2009/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 221.);
- Instrument jamstva za studentske zajmove (SLGF): Uredba (EU) br. 1288/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi programa „Erasmus+”: programa Unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport i stavljanju izvan snage odluka br. 1719/2006/EZ, 1720/2006/EZ i 1298/2008/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 50.);
- Instrument za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE): Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2007 (SL L 347, 20.12.2013., str. 185.).

C. Instrumenti za podjelu rizika:

- InnovFin:
 - Uredba (EU) br. 1290/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za sudjelovanje u Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i širenje njegovih rezultata te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1906/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 81.);
 - Uredba (EU) br. 1291/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o osnivanju Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1982/2006/EZ (SL L 347, 20.12.2013., str. 104.);
- Dužnički instrument u okviru Instrumenta za povezivanje Europe (CEF DI): Uredba (EU) br. 1316/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi Instrumenta za povezivanje Europe, izmjeni Uredbe (EU) br. 913/2010 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 680/2007 i (EZ) br. 67/2010 (SL L 348, 20.12.2013., str. 129.);
- Instrument za financiranje prirodnog kapitala (NCFE): Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2007 (SL L 347, 20.12.2013., str. 185.).

D. Namjenski ulagački instrumenti:

- Europski mikrofinancijski instrument Progress – Fonds commun de placements – fonds d'investissements spécialisés (EPMF FCP-FIS): Odluka br. 283/2010/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. ožujka 2010. o uspostavljanju Europskog mikrofinancijskog instrumenta Progress za zapošljavanje i socijalnu uključenost (SL L 87, 7.4.2010., str. 1.);
 - Marguerite:
 - Uredba (EZ) br. 680/2007 Europskog Parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007. o utvrđivanju općih pravila za dodjelu financijske potpore Zajednice u području transeuropskih prometnih i energetske mreže (SL L 162, 22.6.2007., str. 1.);
 - Odluka Komisije od 25. veljače 2010. o sudjelovanju Europske unije u Europskom fondu za energetiku, klimatske promjene i infrastrukturu 2020. (fond Marguerite) (C(2010)941);
 - Europski fond za energetske učinkovitost (EEEF): Uredba (EU) br. 1233/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 2010. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 663/2009 o uspostavljanju programa za potporu gospodarskom oporavku dodjelom financijske pomoći Zajednice projektima u području energetike (SL L 346, 30.12.2010., str. 5.).
-

PRILOG II.

Ključni pokazatelji uspješnosti¹

1. Opseg dodijeljenih bespovratnih sredstava
2. Opseg potpisanih zajmova
 - 2.1. Pojedinačni zajmovi
 - 2.2. Programi zajmova
3. Ukupna mobilizirana ulaganja, podijeljena kako slijedi
 - 3.1. Iznos mobiliziranih privatnih financijskih sredstava
 - 3.2. Iznos mobiliziranih javnih financijskih sredstava
4. Broj projekata koji primaju potporu, raščlanjeni prema
 - 4.1. Zemlja
 - 4.2. Regija razine NUTS 2
 - 4.3. Područje pravedne tranzicije koje se podupire
5. Broj projekata koji primaju financijska sredstva u okviru Instrumenta

¹ Ako je relevantno, svi se pokazatelji raščlanjuju prema regiji. Ako je relevantno, svi se osobni podaci raščlanjuju prema rodu.

- 6. Broj projekata po sektoru
 - 6.1. Promet
 - 6.2. Socijalna infrastruktura
 - 6.3. Javne komunalne usluge (voda, otpadne vode, centralizirano grijanje, energija, gospodarenje otpadom)
 - 6.4. Izravna potpora za olakšavanje tranzicije prema klimatskoj neutralnosti (energija iz obnovljivih izvora, dekarbonizacija, energetska učinkovitost)
 - 6.5. Okolišni ciljevi
 - 6.6. Urbana infrastruktura i stanovanje
 - 6.7. Ostalo
 - 7. Smanjena emisija stakleničkih plinova, ako je relevantno
 - 8. Otvaranje radnih mjesta, ako je relevantno
-